

University of Groningen

Het meten van grondwetsinternalisering

Marseille, Bert; Wever, Marc

Published in:
 Nederlands Juristenblad NJB

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2023

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
 Marseille, B., & Wever, M. (2023). Het meten van grondwetsinternalisering. *Nederlands Juristenblad NJB*, 2023, 2708-2708. Artikel 2319.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Het meten van grondwetsinternalisering

Bert Marseille & Marc Wever¹

‘Grondwet begrepen door gewone mensen’ van Jelle But (NJB 2023/1323) is een fascinerende bijdrage over een uiterst relevant onderwerp, op basis van een enquête onder 1333 respondenten. Het heeft onze gedachten gescherpt over wat moet worden verstaan onder grondwetsinternalisering, hoe je dat verschijnsel kunt meten en in hoeverre Nederlanders grondwettelijke waarden hebben geïnternaliseerd – maar we bleven na lezing van zijn bijdrage ook met een aantal vragen zitten, waardoor we ons afvragen wat de waarde is van de conclusies die But op basis van zijn onderzoek trekt.

Allereerst is onduidelijk wat precies wordt gemeten.² But zegt niet geïnteresseerd te zijn in het meten van kennis van de Grondwet, maar in de mate van grondwetsinternalisering en constitutioneel besef. Maar wat is dat? But heeft het over het ‘instinctief herkennen’ en op de ‘juiste momenten’ ‘goed invullen’ van ‘grondwettelijke waarden’. Die omschrijvingen zorgen niet voor verheldering, omdat ze alleen maar de ene set abstracte begrippen door de andere vervangen.³

Ook veel van de enquêtevragen laten in het ongewisse wat But wil meten en weten. Een groot deel van de stellingen/vragen begint met: *Ik denk met wat ik meen te weten...* Gaat het om een mening (denk of meen) of om het meten van kennis? De antwoordmogelijkheden ‘klopt (niet)’ suggereren dat laatste, de antwoordoptie ‘geen mening’ het eerste. Bij het presenteren van de bevindingen wordt gesproken over het ‘goed’ of ‘fout’ beantwoorden van vragen, wat weer duidt op het meten van feitenkennis van de Grondwet. Maar als dat wordt gemeten, dan gebeurt in de enquête precies wat But zegt juist *niet* te willen doen.

Behalve twijfel over de validiteit van het onderzoek speelt de vraag

naar de generaliseerbaarheid van de uitkomsten. Uit een steekproef kunnen alleen conclusies worden getrokken over de populatie (in dit geval: Nederlanders vanaf achttien jaar) als de steekproef representatief is. But stelt dat, maar onderbouwt die stelling niet. Daarnaast stelt hij dat sprake is van *random* selectie. In vragenlijstonderzoek is dat meestal niet aan de orde. Daar is veelal juist sprake van zelfselectie. Gezien het onderwerp van het onderzoek ligt het voor de hand dat juridisch geschoolden oververtegenwoordigd zijn. Dat een op de negen respondenten zegt een juridische achtergrond te hebben, bevestigt die indruk.

We stuiten op meer vragen, waarvan we er nog twee noemen. De eerste betreft het feit dat nogal wat bevindingen van het onderzoek moeilijk zijn te interpreteren. Een voorbeeld bieden de reacties van de respondenten op de vraag een rangorde aan te brengen in grondwettelijke waarden. Hoe verhoudt zich het belang van een grondrecht dat bij 60% van de respondenten op plaats 10 staat in de ranglijst van grondrechten ten opzichte van het belang van een grondrecht dat bij 40% op plaats 1 staat? De andere vraag betreft de sterkte en de significantie van de verbanden en verschillen die zijn gevonden. Daar wordt nergens iets over vermeld. Onduidelijk is daarnaast of de bevindingen zijn gecontroleerd door controlevariabelen bij de analyse te betrekken.

Concluderend: na lezing van de bijdrage van But weten wij nog niet wat ‘grondwetsinternalisatie’ inhoudt, hebben we de indruk dat zijn enquête dat verschijnsel niet meet en is dus ook ongewis in hoeverre Nederlanders grondwettelijke waarden hebben geïnternaliseerd.

But zegt in zijn bijdrage het onderzoek te willen vervolgen. Dat is goed nieuws. Onze suggestie zou dan zijn om meer te melden over de wijze van gegevensverzameling en om

(nog) beter na te denken over hoe de centrale begrippen van het onderzoek het beste kunnen worden geoperationaliseerd, met welke vragen ze het beste kunnen worden gemeten⁴ en welke conclusies wel en niet uit de onderzoeksresultaten kunnen worden afgeleid. Het belang van het onderzoek van But is te groot om het met minder te doen. •

Auteurs

1. Prof. mr. A.T. Marseille en mr. dr. M. Wever zijn werkzaam bij de vakgroep Staatsrecht, Bestuursrecht en Bestuurskunde van de Rijksuniversiteit Groningen.

Noten

2. Op dat punt vonden wij de in noot 2 en 3 van de bijdrage van But genoemde publicaties inzichtelijker.

3. In de sociaalwetenschappelijke methodologische terminologie wordt gesproken over concepten. Zie over het meten daarvan (en daarnaast over de uitleg van al het methodologische jargon dat we in deze bijdrage gebruiken): Earl Babbie: *The Practice of Social Research*, Cengage Learning, 2020.

4. Omdat het lezen van de *NJB*-bijdrage van But zonder meer een voor onze eigen gedachtenvorming stimulerende ervaring was, kwamen allerlei ideeën op voor concrete vragen voor een vervolgonderzoek. We noemen als voorbeeld: een set vragen waarin paarsgewijs stellingen worden voorgelegd over onderwerpen die in de Grondwet (zouden kunnen) worden geregeld, zoals: ‘De Nederlandse Grondwet zou een bepaling moeten bevatten ter bescherming van de rechten van transgenders’ en: ‘De Nederlandse Grondwet bevat een bepaling ter bescherming van de rechten van transgenders’.